

ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ

Η ΚΛΟΠΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Ένα γεγονός πού συνετάροξε την Ελλάδα του 1842. — Ο Ιερόσυλος Χριστόδουλος Δημητριάδης κρύβεται νύχτα στο ναό τῆς Ἐυαγγελισμοῦ καὶ κλέβει τὸ ἱερὸν κειμήλιον τῆς Ὁρθοδόξου. — Ο συναγεμῆς τῶν Τηνίων. — Ὁ πῦρ ἑνα θαῦμα τῆς Παναγίας παραλύει τὰ πῦρκα τοῦ Ιεροσούλου. — Ἡ σύλληψις του καὶ τὸ εἰκτρὸ τέλος του.

Ἡ 15ῃ Δεκεμβρίου εἶναι μία ἱστορικὴ ἐπέτειος γιὰ τὸ ἱερὸ νησί τῆς Τήνου. Κατὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, πρὸ 84 ἐτῶν, ἕνας ἱερολόγος ἔκλεψε τὴν θαυματουργὴν καὶ λαοπροσκύνητην εἰκόνα τῆς Παναγίας, πού εἶναι ζωγραφισμένη ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ, καὶ μετὰ τὴν φοβερὰ αὐτὴ πράξι ἀνεστάτῳσεν ὅχι μόνον τὸ νησί, ἀλλὰ καὶ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ἀμέσως μετὰ τὴν κλοπὴν ὁ τότε «διοικητὴς Τήνου» Ἰωάννης Θεοτόκης ἐξέπευσε διαταγὰς «πρὸς ἅπαντας τοὺς δημάρχους καὶ τὰ ὑγειομετὰ Τήνου» νόκουμενε αὐστηρὰς ἐρεῦνας, ν' ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ ἀπὸ τὶς βάρκας τὰ τιμόνια τους, νὰ μὴ ἐπιτρέψουν τὴν ἀναχώρησιν κανενὸς ἀπὸ τὸ νησί. Συγχρόνως ὁ δραστήριος διοικητὴς σκορπίζει «κατὰ ἑσθρὰν μὲν ἔθνοφυλάκας ἐνόλους, κατὰ θάλασσαν δὲ τοχυπλοῦς» γιὰ νὰ ἀπαγορεύσουν τὴν ἐναγώρησιν πλοίων καὶ λέμβων. «Ἐστελε πλοῖα στὰ δύο γειτονικὰ ἐξημόνημα τῆς Δήλου καὶ τῆς Ρήνειας καὶ στὴ Μύκονο, γιὰ νὰ ψάσουν μὴ ὑποπτικὴ βάρκα πού εἶχε φωνὴν ἀπὸ τὴν Τήνον τὴν περὸσμένη αὐγὴ. Τίλος ὄρισε ἑσθρὴν 500 δραχμῶν σὲ ἐκεῖνον πού θὰ ἔπαινε τὸν Ιεροσούλο καὶ θ' ἀνεκάλυπτε τὴν Ἱερὰν Εἰκόνα.

Συγχρόνως ἐσήμασαν οἱ κομπάνες τῶν ἐκκλησιῶν. Συναγεμῆς σὲ ὅλο τὸ νησί. Οἱ Τηνιακοὶ μὲ ἱερὸ θανατισμὸ περιπολοῦσαν στὴν πόλιν ἐξαγρωμένει, ἄλλοι ἐβῆχαν στὰ χωριά, στὰ βουνα, ἐψαχναν στὶς χαράδρες, στὰ σπηλῖα, στὶς ἐρημιὰς ἀκρογιαλιῶν, παντοῦ. Τὰ δραστήρια αὐτὰ μέτρα ἐφερον ἐντυχὲς ἀποτέλεσμα. Ὁ ἀσθεὴς Ιεροσούλος, πού εἶχε ἐγκαίρως ἐπιθεωρημένον τὸ διαβατήριον τοῦ ἀπὸ τὸν δήμαρχο Πανόρμου γιὰ τὴν Ἀνδρο, «ἔβρισε τοὶς πόδες του ἐπὶ τοσοῦτον», ὥστε πρὶν φθάσῃ ἡ ἐγκύκλιος τοῦ διοικητοῦ πρὸς τὸν δήμαρχον καὶ τὸν ὑγειομένο Πανόρμου, ἔκφυγε ἀπὸ μετὰ καὶ ἀπνευστικὴ ἐφθασε τὶς 5 μ. μ. τῆς 16ῆς σὺν ὁπέναντι τῆς Ἀνδρου καὶ Τήνου στενὸ καὶ ἐσωφώνησε τὸ ναῦλο μ' ἕνα βραχὴν γιὰ νὰ περάσῃ στὴν Ἀνδρο. Ἀλλὰ μὴ ἔχοντας μετρητὰς περισοτέρες ἀπὸ 4 δραχμῆς, ἐνῶ ὁ βραχόσκιος ζητοῦσε 3 καὶ συλλογιζόμενος ἴσως ὅτι μὲ μὴ δροχμῆν πού θὰ τοῦ ἔμενε δὲν θὰ μπορούσε νὰ ζῆσθαι στὴν Ἀνδρο καὶ ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ μετὰ γι' ἄλλου, ἀπεφάσισε νὰ ξαναγυρίσῃ καὶ νὰ μείνῃ σὲ μέρος ἀγνωστο καὶ τὴν ἄλλη μέρα, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βρῆ ἄλλη βάρκα μὲ φθηνότερο ναῦλο, καὶ νὰ περάσῃ στὴν Ἀνδρο.

Ἐξαγαυρῆς λοιπὸν, ἀλλὰ μόλις ἐφθασε στὴ θέσιν τοῦ «Μανὸλῆ τοῦ πηγάδι» ὅπου κἀθήσε νὰ πῆ νερὸ καὶ ν' ἀναπαύσῃ λιγάκι, γιὰ τὴν εἶχε νυχτώσει πιά, βρέθηκε ἀντιμέτωπος σὲ δύο ἔθνοφυλάκας καὶ ἄρχισε νὰ τρέμῃ ὑγχορμος. Τὸν ὑπεκρίβονταν. Τὸν ἔρατοῦν καὶ ἀπαντᾷ μὲ ἀσυνάρτητα λόγια, σφιγγόντας τὸ στοκοῦλι του. Οἱ ἔθνοφυλάκες ἀρπάζουν τὸ στοκοῦλι του, τὸ ψάχνουν καὶ βρίσκουν, κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ διοικητοῦ «δύο χρυσὰ περιτρίαια, δύο ἀργυροὺς ἀγγέλλους, τὴν χρυσὴν καὶ ἀδαμαντοκόλλητον κορονίδα τῆς Θεοτόκου, δύο δὺο ἀδαμαντοκόλλητους ἀστέρους, δύο ἀγορὰς στήλας ἐκ τῶν ἐξοχισμένων ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς θήκης τῆς Εἰκόνας, καὶ δέκα ἄλλα διάφορα ἀργυρὰ τιμήματα πλὴν τῆς ἁγίας Εἰκόνας καὶ τῆς θήκης τῆς...» Ἐἶς τὴν ἀνεπίστων τούτην θέαν, οἱ ἔθνοφυλάκες κυριεύονται ἀπὸ ὄργην ἄμα καὶ χαρὰν, δεσμεύουν τὰς βεβήλους χεῖρας τοῦ ἀσθεοῦς Ιεροσούλου καὶ τὸν προσάγουν εἰς τὴν δήμαρχον Πανόρμου περὶ τῆς 71]2 μ. μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἧτοι τῆς 16ῆς.

Ὁ δήμαρχος ὑπεβάλε στὸν Ιεροσούλο πιστικὴ ἀνάκρισι καὶ τὸν ἀναγκάσει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν κλοπὴν, ἡ ὁποία ἐγένετο ἔτσι: Ὁ Ιεροσούλος ἐμπῆκε στὴν Ἐκκλησίαν, τάχα γιὰ ν' ἀκούσῃ τὸν ἔσπερινὸν καὶ κρύφτης σ' ἕνα ἀπόκρυφο μέρος τοῦ γυναικωνίτι. Ἐπειτα, κατὰ τὰ μεσάνυχτα, φωτιζόμενος ἀπὸ τὸ φῶς τῶν καντηλιῶν, ἔβλεπε ἕνα χονερό σκηνὶ τὸ ὅποιον ἐκρέμασε πρὸς τὰ στασίδια τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ ναοῦ καὶ ἀπὸ κατὰ, ἀφού κατέβηκε, ἔπῃρε ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὅπως βρισκόταν, ἐμπῆκε στὸ Ἱερὸ Βῆμα, ἔφυγε καὶ μὴ βρῆσκοντας πρόχειρον τίποτε ἄλλο πολυτίμητο ἀνοῖξε μὴ ἀπὸ τὶς πόρτες τῆς Ἐκκλησίας, βῆκε στὸ περιβολάκι, σκαρφάλωσε στὸ χαμηλὸ περιτείχισμα, πήδησε ἔξω γρήγορα-γρήγορα καὶ ἔπῃρε τρέχοντας κατὰ στενοσόκακα, ὡς πού βῆκε ἀπὸ τὴ πόλιν. Ἀκολούθησε τὸ δρόμον πού φέρνει στὴν Πάνορμο καὶ ἀφού ἔφτασε κοντὰ στὸ χωριὸ Ὑστερίνα, μῆκε σὲ μὴ ῥημὰ καλὸ ἄβυθον, ἐγύμνωσε τὴν Εἰκόνα ἀπὸ τὰ χρυσὰ καὶ διαμαντένια στολίδια τῆς καὶ τᾶβαλε στὸ στοκοῦλι του. Ἐπειτα ἐκρυψε τὴν εἰκόνα σὲ μὴ σπηλιὰ γνωστὴ μόνον σ' αὐτόν, ἔθαψε ἄλλου τὴν Εἰκόνα τὸσὸ ἐπιτήδεια ὥστε νὰ μὴ φαίνεται καὶ νὰ μὴ βρῆχεται, πού εἶναι ὅμως εὐκόλον νὰ βρεθῆ ἄμεσως μόλις μεταμνηθεοῦν τὰ λιθάρια μὲ τὰ ὅποια τὴν ἐκρέμασε. Κατόπιν ἔπῃρε δρόμον γιὰ τὸ Στενὸ, γιὰ νὰ περάσῃ στὴν Ἀνδρο. Ἐνῶ ὅμως ἀνέβαινε ἕνα ἀνήφορον, τὰ πῦρκα του, σάν ἀπὸ μὴ ἀόρατη δύναμι, χάσανε τὴν γρηγοράδα πού εἶχαν ἀπὸ θέσεως. Ἐστὶ ἀργὰ πηγαίνοντας ἔφθασε στὸ γιολό,

τὴν ὄρα ὅμως πού συμφωνοῦσε μὲ τὸ βαρκάρη τὸ ναῦλο, ἀκουσε μὴ φωνὴ νὰ βουίξῃ στ' αὐτὰ του: «Καταραμένει, πού πηγαίνεις; Γύρως πίσω! Γύρως πίσω!.. Βάλε τὴν Εἰκόνα μου στὴ θέσιν τῆς!..» Ἀρχισως λοιπὸν νὰ ξαναγυρίσῃ σιγά-σιγά καὶ ἀφού ἔκανε ὡς 20 λεπτῶν δρόμον, ἐκάθησε στὸ πηγάδι νὰ πῆ νερὸ καὶ ἐξαποστάσῃ, ὅταν φανερώθησαν μπροστὰ τοῦ οἱ δύο ἔθνοφυλάκες καὶ τὸν ἐπίασαν...

Ὁ Δήμαρχος ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα γιὰ νὰ προφυλάξῃ τὸν Ιεροσούλο ἀπὸ τὴν ὄργην τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε συγκεντρωθεῖ ἔξω καὶ ζητοῦσε μὲ φωνὴς νὰ τὸν παραδώσουν στὰ χεῖρα του. Ὁ σθθλιος ἀνθρωπος ἔστρεψε σάν καλομόφαλλο. Συναθεσόμενος ἀπὸ τὸν Δήμαρχον, τὸν δημαστυνόμενον Τήνον, τὸν Εὐρηνοδότην καὶ πλῆθος πλοίων, ὁ κλέφτης ἔπῃρε στὸ μέρος ὅπου εἶχε κρύψει τὴν Εἰκόνα. τὴν ἔξέχασε, ὅπως καὶ τὴν θήκην, καὶ τὸς πορεύσασε στὸς ἀρχὰς. Τὸ μέρος ὅπου ἦταν χωμένη ἡ Εἰκόνα ἀπέχει τῆς πόλεως Τήνου 3 1/2 ὄρες. Καθὼς ὤμολόγησε ὁ Ιεροσούλος, ἐσκόπευε ἀφού φθόσῃ στὴν Ἀνδρο νὰ μῆ στὸ πλοῖο καὶ νὰ πῆρῃ νὰ πωλήσῃ τὰ κοσμήματα καὶ ἔπειτα — μὲ τὸν καιρὸ — νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ πῆρῃ τὴν Εἰκόνα...

Στὸν τόπον τῆς εὐρέσεως μαζεύτηκαν ἀπὸ τὰ Ὑστερίνα ἱερεῖς καὶ λαῖκοι, γυναῖκες, παιδιὰ καὶ ἀφού προηγήθη δέσεις, ἐξέκρινσαν ψάλλοντες τὰ τροπάρια τῆς Θεοτόκου πρὸς τὴν πόλιν. Ἡ εἰδήσις εἶχε γίνῃ γνωστὴ ἐγκαίρως στὴν Τήνον καὶ οἱ καιμάνες ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν χτυποῦσαν χαρμόσυνα. «Ὅλος ὁ κῆπος, ὅλος ὁ λαὸς ἔτρεχαν «μετὰ φωνῶν καὶ λαμπρῶν» εἰς ἀρκεῖναι τῆς Ἁγίας Εἰκόνας. Ἐβόδισαν μὴ ὄρα δρόμον, καὶ ὅταν τὰ δύο μέρη συναντήθησαν, ἡ συγκίνησις ὑπῆρθε μεγάλη, ἀπερίγραπτη. Ἡ Εἰκόνα ἀνεβίβαστο καὶ κατεβιβάσθη γιὰ νὰ τὴν ἰδῆ ὅλος ὁ κόσμος, ἀποτελούμενος ἀπὸ ὀρθοδόξους καὶ δυτικούς. Φωνὴς χαρᾶς, ψαλμοδίας, λυγροὶ συγκινήσεως ἐξέπῃραν τὸν ἀέρα. Λάκρνα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια τῶν χριστιανῶν. Ἡ κομῆτὴ ἦταν λαμπρότερη ἀπὸ κάθε ἄλλη προηγουμένη. Δυὸ ἱερεῖς χουσοστολισμένοι κρατοῦσαν τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα. Ἄλλοι τριάντα ἱερεῖς, φοροῦντες καὶ αὐτοὶ τ' ἄμφια των, συνᾶδευαν τοὺς πρώτους βραδυποροῦντες. Χορὸς ψαλλτῶν προηγεῖτο μὲ τὰ ἐξαπτερυγα καὶ τὰ φανάρια ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τροπάρια μελωδιώματα ἀντηχοῦσαν: «Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβεὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεὶμ, τὴν ὄντως Θεοτόκον, Σὲ μεγαλύνομεν...» Πέντε χιλιάδες ἀνθρωποι, κρατοῦντες ἀναμμένες λαμπάδες ἀκολουθοῦσαν. Τὰ πλοῖα καὶ τὰ πλοῖα πού ἦταν προσχωρισμένα στὸ λιμάνι εἶχαν ἀνέβασε στὰ κατάρτια τὶς σημαῖες καὶ τὰ σενιὰ καὶ ἔκανονιοβολοῦσαν. Στὰ κομπαναριά καὶ στὰ μπαλκόνια τῶν προεγενοῦν τῶν ἑταῶν κρατῶν ἐκυμᾶιζαν ποικιλόχρωμες σημαῖες. Κομπάνες ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν ναῶν ἔσταλναν στὸν ἀέρα ἦχος πανηγυρικός. Τέλος ἡ πόλις τῆς Τήνου, ἡ καλλιτέρα ὄλο τὸ νησί, ἦταν ἀνάστατο καὶ ἐόρταζε τὴν ἀνεύρησιν τοῦ Ιεροῦ κειμήλιου.

Ἄλλ' ἂς ἀφήσουμε τὴν ἐκθεσὶν τοῦ διοικητοῦ νὰ μιλήσῃ: «Δοξολογία μεγάλη διετέθη τὴν κομῆτην, καὶ ἐνδοξοὺς ἀσκαμὸς τῆς εἰκόνας κατεπερᾶσαν τὸν ἐξημμένον ἔπλον τῶν ἀνθρώπων τὴν νύκτα ἐγένετο ἀγαπᾶντα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πρὸς ἀπόδοσιν εὐχαριστίας εἰς τὸν Ἱμνωστον καὶ πρὸς ἐξυμνησὴν τῶν θαυμασίων τῆς Θεοτόκου, καὶ παροχυσία λαμπρὰ κατεπέσθη τὸν ναὸν ἐσθρακάς καὶ ἔσθρακας καὶ τὰς πλοῖα τῆς πόλεως. Ἐν τῆσι ἡ 18 τῆς μηνὸς Δεκεμβρίου ἀποκαλεσθεῖσα ἡμέρα τῆς «εὐτερέας εὐρέσεως τῆς Ἁγίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Εἰκόνας» ἐπανγυροῖσθαι καὶ φέλει πανηγυρίζεσθαι εἰς τὸ διηνεκὴς κατ' ἔτος λαμπρῶς, ὡς μεγάλη εὐχὴ τῆς νήσου Τήνου.

Ὁ Ιεροσούλος εἶνε ἡλικίας ὄσει 25 ἐτῶν ὀνομάζεται Χριστόδουλος Δημητριάδης, εἶναι χριστιανὸς ἀνατολικὸς ὀρθοδόξος — ὡς λέγει — καὶ κατὰ γένει ἀπὸ τὸ χωριὸν Δρέπανον τοῦ δήμου Ἀργυρᾶς, τῆς διοικητικῆς Ἀχαΐας ἔχων ἐκεῖ ἀδελφούς καὶ ἄλλους συγγενεῖς, πλὴν πατρός, ἀποσπώντος ὡς λέγει. Περιεπίσκειτο δὲ πρὸς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῶν ἐν Σύμφ Πλῆ μελοδοκῶν, διὰ τὴν ὄσθην τὸν διδασκῶν δι' ἄκαν τὴν Τήνον ἀνοσιοεργήματος του, ἐνώπιον τῶν νόμων καὶ τῆς δικαιοσύνης. Καταπαύοντες τὸν λόγον, δὲν ἐυνόμηθα νὰ ἔκφρασθωμ καὶ ἐνώπιον τῆς βασιλικῆς τατέης Γραμματέως τοῦς ἐπαινοῦς καὶ τὸς εὐχαριστίας μας διὰ τὸν ὅποιον εἰδείαν καὶ παρόσπον ἔπλον καὶ συνδρομῆν ὄλοι οἱ ἐπὶ τῆς Τήνου δημοσίου ὑπάλληλοι, συμπαραλαμβανόμενοι καὶ τοῦ ἀποσπᾶματος τῶν φαλαγγιτῶν καὶ τοῦ ἐπιστομίου Εὐρηνοδοκῶν Τήνου καὶ οἱ δημοσίου ὑπάλληλοι καὶ ὀνομαστὶ ὁ δήμαρχος Πανόρμου κ. Γ. Κοσκουλές, καὶ οἱ ἐπὶ τῶν οικονομικῶν τῶν συνωνόμου λιμένων κ. Θ. Χουσομᾶλλης.

Εὐπειθέστατος

Ὁ Διοικητὴς Τήνου.

Ἰωάννης Θεοτόκης

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Καλαμιδάς

Ὁ ἐπίλογος τῆς ἱστορίας αὐτῆς γράφτηκε μετὰ ἕνα μῆνα στὸ δικαστήριον τῆς Σύρου. Ὁ Χριστόδουλος Δημητριάδης καταδικάστηκε σὲ 10 ἐτῶν φυλάκιση. Ἀλλὰ δὲν κρύφτης νὰ τὴν τελειώσῃ. Μέσα στὴ φυλάκι τρελλάθηκε καὶ ἔστρα ἀπὸ τρελὰ κείθασε.

